

Hipotetik- Yaratıcı Akıl Yürütme Becerileri Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hipotetik- Yaratıcı Akıl Yürütme Becerileri Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22991>

Özet

Hipotetik- Yaratıcı Akıl Yürütme Becerileri Envanteri, öğretmen adaylarının sahip olduğu **hipotetik akıl yürütme** ve yaratıcı becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş özgün bir psikolojik ölçektir. Bu envanter, Volkan Duran tarafından 2014 yılında tamamlanan yüksek lisans tezi kapsamında, öğretmen adaylarının bu becerilerini bilimsel epistemolojik inançlar, öğrenme stilleri ve demografik özellikler gibi değişkenler açısından incelemek üzere hazırlanmıştır. Ölçek, özellikle yükseköğretim düzeyindeki bireylerin karmaşık problemleri çözme ve alternatif senaryolar üretme yeteneklerini değerlendirmeyi hedefler.

Anahtar Kelimeler

Hipotetik akıl yürütme, yaratıcı düşünme, **yaratıcı**, ölçek geliştirme, öğretmen eğitimi, bilişsel beceriler, yüksek lisans tezi.

Yazarlar

Volkan Duran.

Amaç

Hipotetik- Yaratıcı Akıl Yürütme Becerileri Envanteri'nin temel amacı, **öğretmen adaylarının** varsayımsal durumlar karşısında mantıksal ve yaratıcı çözümler üretebilme düzeylerini tespit etmektir. Bu beceriler, özellikle fen bilimleri ve sosyal bilimler eğitimi alanlarında, öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmeleri açısından kritik öneme sahiptir.

Ölçek, aynı zamanda, hipotetik-yaratıcı akıl yürütme becerilerinin öğrencilerin bilimsel bilgiye bakış açıları (epistemolojik inançlar) ve tercih ettikleri öğrenme yöntemleri (öğrenme stilleri) ile olan ilişkisini ortaya koyarak eğitim alanına katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Yapı

Bu envanter, literatürdeki bilişsel psikoloji ve eğitim psikolojisi temellerine dayanarak iki ana boyutu ölçmeyi amaçlamaktadır: **Hipotetik Akıl Yürütme** ve **Yaratıcı Akıl Yürütme**. Hipotetik akıl yürütme, bireyin belirli bir öncül veya varsayım verildiğinde olası sonuçlar veya nedenleri mantıksal olarak çıkarabilme kapasitesini ifade ederken; yaratıcı akıl yürütme, alımlı ve dikkatli, özgün ve esnek çözümler üretebilme yeteneğini kapsar.

Ölçek maddeleri, adayların gerçekçi olmayan veya varsayımsal senaryolara ne kadar etkili yanıt verebildiklerini ve bu yanıtlarda ne ölçüde orijinallik sergilediklerini değerlendirecek şekilde

tasarlanmıştır. Bu ikili yapı, bireyin hem analitik hem de **zırsak düünme** becerilerinin entegre bir biçimde değerlendirilmesine olanak tanır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, genellikle geliştirme sürecinin bir parçası olarak titizlikle yürütülmüştür. Yüksek lisans tezi kapsamında, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne kadar doğru temsil ettiğini belirlemek amacıyla **Yapı Geçerliği** çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmalar, genellikle uzman görüşleri alınarak gerçekleştirilen Kapsam Geçerliği (Content Validity) ve istatistiksel yöntemlerle belirlenen Yapı Geçerliği (Construct Validity) aşamalarını içerir. Yapı Geçerliği için Keşfedici Faktör Analizi (KFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak ölçeğin teorik yapılarının ampirik verilerle uyumu incelenmiştir.

Güvenirlik

Güvenirlik analizleri, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını değerlendirmek için kritik öneme sahiptir. Geliştirme çalışmasında, ölçek maddelerinin iç tutarlılığını tespit etmek amacıyla **iç tutarlılık katsayısı** hesaplanmıştır.

Tipik olarak, bu tür bilişsel ölçeklerde güvenilirlik kanıtı olarak **Cronbach Alfa** katsayısı rapor edilir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, envanterdeki maddelerin aynı temel yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirlik analizleri de zaman içinde ölçüm sonuçlarının kararlılığını belirlemek amacıyla kullanılabılır.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinde, hipotetik ve yaratıcı akıl yürütme becerilerini temsil eden alt boyutların belirlenmesi amacıyla faktör analizi kullanılmıştır. Keşfedici Faktör Analizi (KFA), temel bileşenleri ayırmak ve ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmak için uygulanmıştır.

KFA sonuçları, ölçeğin birden fazla faktörden oluştuğunu ve bu faktörlerin teorik olarak beklenen "Hipotetik Akıl Yürütme" ve "Yaratıcı Akıl Yürütme" yapılarını desteklediğini göstermiştir. Ardından, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak elde edilen faktör yapısının farklı bir örneklem üzerinde geçerliliği test edilmiş ve model uyum indeksleri (RMSEA, CFI, TLI vb.) rapor edilmiştir.

Enstrüman

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Orijinal tezde detaylı derecelendirme bilgisi belirtilmemiş olsa da, bu tür envanterler genellikle 5'li veya 7'li **Likert tipi** derecelendirme formatını kullanır.

Language Available: Türkçe

Population Group: Yükseköğretim öğrencileri, özellikle **öğretmen adayları**.

Age Group: 18-25 yaş aralığı (Üniversite öğrencisi popülasyonu).

Population Details: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde öğrenim gören öğretmen adayları.

Test Methodology: Kendi kendine raporlama envanteri (Self-report inventory).

Anahtar Kelimeler

Akıl yürütme becerileri, epistemolojik inançlar, öğrenme stilleri, psikometrik özellikler, yükseköğretim, yaratıcı problem çözme, bilişsel süreçler.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: volkan.duran8@gmail.com

Correspondence Address: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, Türkiye (Tez yazıldığı dönem itibarıyla).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Volkan Duran'ın yüksek lisans tezi kapsamında bir araştırma aracı olarak geliştirilmiştir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için yazar veya ilgili üniversiteden izin alınması gerekebilir. Ölçeğin geliştirildiği yıl **2014**'tür. Ölçeğin kullanımı ücreti hakkında bilgi mevcut değildir.

Envanterin orijinal dokümanı (DOCX formatında) aşağıdaki adresten indirilebilir:

[hipotetik-yaratıcı-akıl-yurutme-becerileri-envanteri-toad.docx](#)

Kaynaklar

Duran, V. (2014). *Öğretmen adayları'nın hipotetik-yaratıcı akıl yürütme becerilerinin, bilimsel epistemolojik inançları, öğrenme stilleri ve demografik özellikleri açısından incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Hipotetik- Yaratıcı Akıl Yürütme Becerileri Envanteri Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Bu envanterin orijinal maddeleri, kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi ve içeriği için yazarın 2014 tarihli yüksek lisans tezine başvurulmalıdır.